

La bateria de tubs de l'interior de l'orgue de l'església del Vendrell, una imatge gairebé inèdita fotogràficament parlant

JORDI LLEÓ

Es busca qui arregli l'orgue per 300.000€

▣ **L'orgue de l'església es troba malmès pel canvi d'ubicació i els corcs**

▣ **L'instrument és una peça única a l'Estat i de valor històric incalculable**

// JORDI LLEÓ

L'orgue de l'església parroquial del Vendrell està malmès. De fet, en el proper concert de demà, en motiu dels actes de celebració dels 700 anys de la parròquia, l'orgue rendirà al 60% del seu potencial. L'Associació dels Amics de l'Orgue considera que l'instrument de vent no s'hauria de tornar a tocar fins no es repari.

Però aquesta reparació no es tan senzilla com pugui semblar. La complexitat del funcionament de l'orgue, la seva antiguitat i la seva exclusivitat en la construcció i materials fan que la recerca per trobar un bon especialista sigui complicada. Però també ho és la seva reparació, que pot durar més de mig any. En canvi els Amics de l'Orgue consideren que el finançament de la reparació, que pot costar 300.000 €, no

ha de ser tan complicat.

Anem a pams. Ja fa més de 40 o 50 anys que l'orgue pateix una invasió de corcs, que han foradat la fusta del salme, estructura que divideix l'aire caps als tubs. Aquests forats provoquen escapades d'aire que afecten el so. Per tant, s'hauria de refer tota aquesta estructura. Curiosament, els corcs ataquen el salme perquè està fet d'una fusta molt tova, segurament és la fusta que més els agrada de tota la parròquia perquè no hi ha corcs enlloc més, exclama Jordi Guitart, l'organista de l'església i membre de l'associació. Ja fa set anys que a l'interior de l'orgue hi ha un aparell d'ultrasons que espanta els corcs, però malauradament la fusta ja està foradada.

Els tubs pateixen l'anomenada llepra del metall, alguns s'han de refer i d'altres s'han de fer de nous. Estem parlant que l'orgue té més de 2.000 tubs. La trompeteria desafina molt ràpidament, sobretot els tubs horitzontals. Dependent de la temperatura i de la humitat de l'església, el procés de desafinament es fa més o menys ràpid però normalment s'ha d'afinar el mateix dia del concert.

Moltes de les restauracions que s'han fet al llarg del temps, des del 1777 quan es va construir, també han alte-

rat el so.

Però potser el més complicat de solucionar és que l'orgue, degut al seu trasllat al cor des del balcó lateral del mig a l'any 1929, una acció finançada per Pau Casals, ha patit alteracions en el seu funcionament que es manifesten en la manca de pressió idònia per a l'òptim funcionament. L'orgue ja no té el so original de quan el mateix pare de Pau Casals, Carles Casals, el feia sonar quan n'era l'organista.

La idea de Casals era traslladar l'orgue al cor, a l'igual que passa a les grans basíliques i poder fer concerts corals.

El trasllat va multiplicar les distàncies entre la cadireta, espai on originalment seien els organistes i que ara

es troba sobre la barana del cor. També ha fet allargar la distància entre la manxa, que actualment es troba en un compartiment separat al cor i que perd molta pressió. Es tracta d'una manxa de quatre per dos metres que hauria d'estar gairebé al costat de l'orgue.

Aquests canvis van provocar aquests inconvenients al so però per altre costat van permetre que amb l'ampli espai del cor es poguessin fer concerts amb una coral simultàniament amb l'orgue. Per altra banda, des dels fons de l'església s'aprofita millor la capacitat acústica del recinte. I finalment, el trasllat ha permès les visites a l'orgue, que ha esdevingut un símbol per a la vila i un més dels atractius turístics,

fins al punt que rep més de 80 visites anuals.

▣ **Qui l'arregla, el gran problema**

El gran problema per a la reparació és trobar un tècnic adient a les expectatives de recuperar el so original. L'orgue va ser construït per la prestigiosa casa suïssa Scherrer. Actualment, l'orgue del Vendrell és l'únic que resta en funcionament i en peu dels deu que hi van arribar a haver a tot l'Estat espanyol. Per la seva característica d'orgue europeu, cap especialista de l'Estat pot fer recuperar el seu so original. Per tant, segons les indicacions dels Amics de l'Orgue i d'un tècnic del Ministeri de Cultura francès, l'orgue hauria de ser reparat per un especialista suís, holandès o francès. La reparació està estimada en uns sis mesos, cosa que suposa que aquest tècnic gairebé hauria de traslladar la seva residència a la vila o bé transportar l'aparatós i delicat instrument fins al taller d'aquest luthier de moment desconegut. Aquesta possibilitat no fa pas massa gràcia a l'associació pels riscos del trasllat.

Per altra banda, el bisbat; com a propietari de l'orgue, no posaria cap impediment per a la seva reparació sigui quina sigui la seva forma.

+ Els diners

Caixa Penedès va finançar la reparació de l'orgue de Montserrat

El projecte de reparació està fet pels Amics de l'Orgue. Està pressupostat en uns 300.000 €. El finançament no els preocupa tant com trobar el tècnic que hauria de fer la reparació i el manteniment de l'orgue. Per exemple, Caixa Penedès, va finançar íntegrament la reparació de l'orgue de la basílica de Montserrat, que va costar 402.000 €, i curiosament Caja Madrid va finançar la reparació de l'orgue de Vilafranca.

Però ni tant sols l'orgue de Montserrat té l'exclusivitat del Vendrell. Es tracta d'una peça única a l'Estat, de valor sentimental i simbòlic per a la vila, però, a més, d'un valor històric incalculable. Per això, l'associació confia en què una entitat bancària podria finançar la reparació aprofitant els seus fons socials i culturals.

+ Les xifres

6 mesos

és el temps estimat per completar la reparació que hauria de fer un tècnic bé a la mateixa església o un cop traslladat al taller de l'especialista.

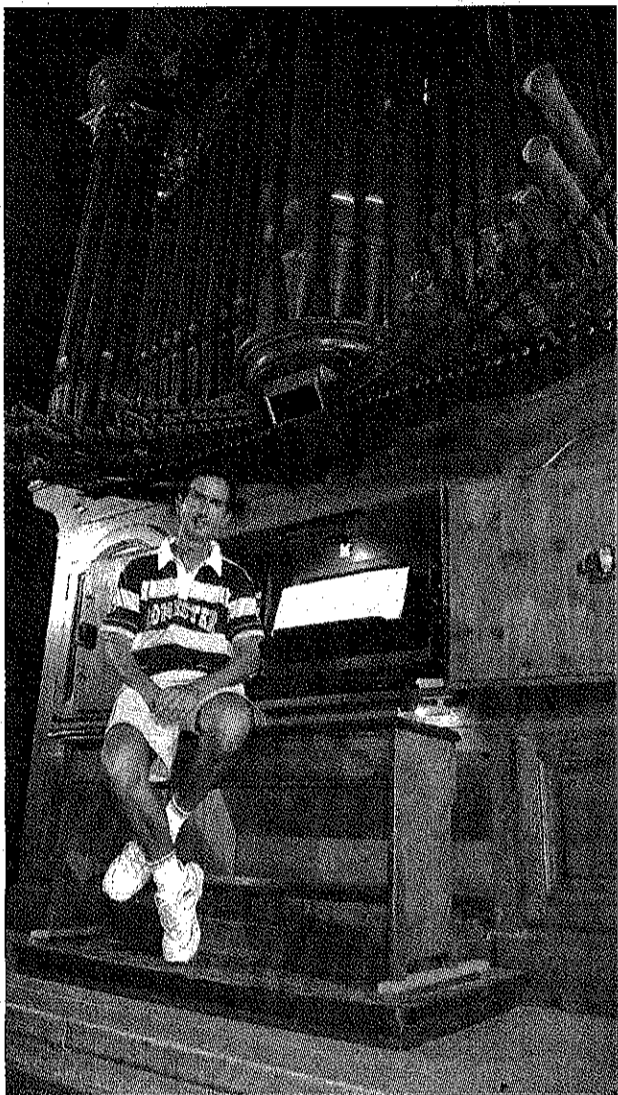
300.000

és la quantitat d'euros en què està pressupostada la reparació. Els Amics de l'Orgue consideren que una entitat bancària podria finançar l'actuació.

Si Casals és vendrellenc, és per culpa de l'orgue

▣ L'instrument té un gran valor històric, sentimental i musical

▣ Emet registres i sensacions úniques, a més a més d'un so molt singular

L'organista Jordi Guitart davant de l'orgue del Vendrell J.LLEÓ

// J.LL.
De no ser per l'orgue, Pau Casals no seria vendrellenc, exclama Jordi Guitart, l'organista. Aquest és el resum de la singularitat d'aquest instrument. La casualitat va fer que Carles Casals i Pilar Defilló es coneguessin a la vila. Amb el temps, l'orgue del Vendrell, per l'estima del mateix Casals i conseqüentment de tots els vendrellencs, ha esdevingut un símbol al municipi. Durant la Guerra Civil no es va destruir, com molts orgues que es van cremar a Catalunya i arreu de l'Estat espanyol. Aquest és l'únic supervivent de la dinastia de luthiers suïssos Scherrer. Té registres únics i peces originals úniques i molt preuades, comenta Guitart. Per exemple, el so bordó, avellutat i dolç és únic. Aconsegueix imitar el so d'una flauta travessera tocada, com si l'interpret estigués actuant amb els llavis sobre el metall. Però molts entesos i organistes que l'han visitat i tocat diuen que té un so singular, tot i que està molt minvat del seu potencial, diu Guitart mentre mostra les escapades d'aire que hi ha a l'orgue mentre aquest no es toca. Tampoc no es poden tocar simultàniament dos dels tres teclats que té i el pedaler s'hauria de canviar de nou.

Aquest és un instrument creat per ajudar a la litúrgia i a la pregària. Creients o no creients no es queden indiferents al sentir el seu so, és un so que transporta. A mi em trepa l'esperit. Visc la missa més des d'aquí que no pas a baix. És una manera de viure la fe. Toco a missa i ajudo a augmentar la sensibilitat a la pregària, són les sensacions de Jordi Guitart, un dels organistes de l'instrument. Toca l'orgue del Vendrell des del 1975 a missa de 12 de dimenge. El seu germà Josep M. ho fa a la missa de 8 dels dissabtes i Jan Toldrà fa els casaments.

+ Cronologia

Una vila associada a un orgue

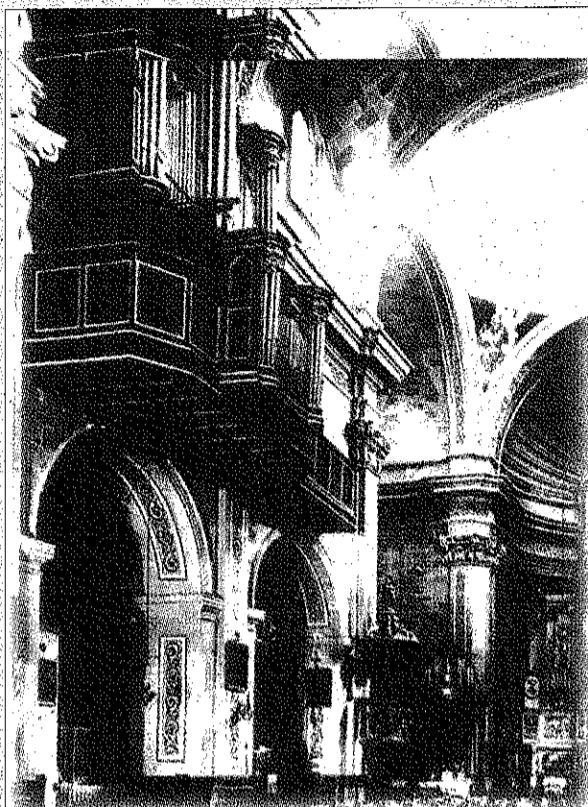
El dia 28 d'octubre de 1775 se signa el contracte entre Mn. Manuel Aumatell, llavors rector de la parròquia, i l'orguener Ludwing Scherrer, pel qual aquest darrer es comprometia a construir un orgue pel preu de 1.575 lliures. El dia 25 d'abril de 1776 es ratifica el primer contracte i s'acorda afegir una cadireta proporcionada a l'orgue, amb dues torres i l'escultura corresponent, per un preu definitiu de 2.250 lliures, exceptuant la fusta. Abans de l'última paga feta a Scherrer, es va fer visurar l'orgue. La feina s'encarregà a Joaquim Vicente, organista de la catedral de Tarragona; Felip Aloy, organista de Riudecòl, i Josep Prius, mestre estanyer de la ciutat de Tarragona. L'orgue es va acabar al 1777.

Al 1792, Giuseppe Vandunneghem, orguener italià, va netejar l'orgue, desmantlant-lo i donant el to corresponent a cada flauta i va afinar l'instrument per 60 lliures barcelonines. Al 1860 Joan Toldrà va cobrar 27 duros per restaurar i afinar l'orgue. Al 1884 l'italià Joan Florenzano, va cobrar 300 duros per restaurar l'orgue. Al 1929 Pau Casals va finançar el trasllat de l'orgue al cor. Al 1963, sota la direcció de Gabriel Blancafort, es va restituir la cadireta, es va avançar l'orgue major i es va elevar de nivell. Del 1983 al 1984 Blancafort també va ajudar un grup de vendrellencs a reparar l'orgue. Jaume Nin va restituir les motlures i la decoració de la cadireta que havien desaparegut amb el trasllat del 1929.

+ El detall

Un canvi d'ubicació per a l'exaltació

Pau Casals sentia un gran afecte per l'orgue. El seu pare, Carles Casals, va ser l'organista. Es va instal·lar al Vendrell expressament a la vila, per tocar l'orgue després de fer-ho a Barcelona. Donant classes de música va conèixer Pilar Defilló, portorriquenya filla de catalans que havien fet fortuna a ultramar i que van venir a residir al Vendrell. Després de cassar-se, quan Pau Casals tenia 12 anys, van tornar a Barcelona. El mestre Casals va recordar sempre el so de l'orgue tocat per son pare. La cançó popular catalana *El Cant dels Ocells* que tocava el seu pare, li recordava des de l'exili, el Vendrell, l'orgue i el seu progenitor. La gran estima per l'orgue li va fer donar la idea de canviar-lo d'ubicació per exaltar-lo més.

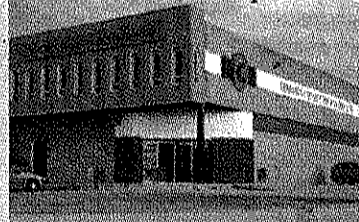
Ubicació original de l'orgue

AMICS DE L'ORGUE

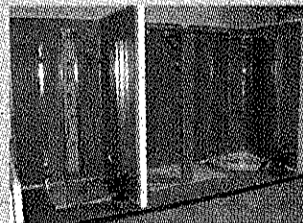

Materials de Construcció Moreno 2010 S.L.

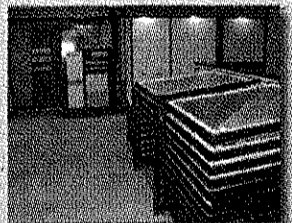
Més de 500 m² d'exposició

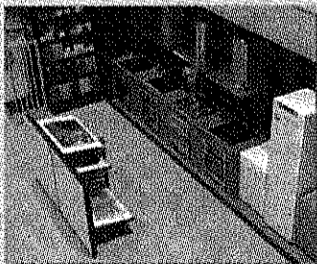
visió de futur

vocació de servei

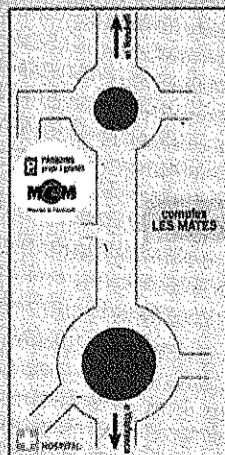
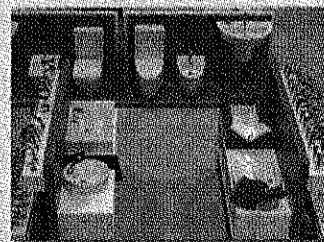

tot en ceràmiques

- Paviments
- Revestiments
- Sanitari/hidromassatge
- Aixetes
- Mobles de bany
- Jardineria
- Electrodomèstics

- Ferreria
- Material encofrar
- Vestuari laboral
- Mobiliari urbà
- Obra basta

Av. Carretera de Barcelona, 28 - Nau cantonera
EL VENDRELL. Telèfon: 977 66 40 13
e-mail: expo.mcm@terra.es